

การศึกษากระบวนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนในการ
เสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา
A STUDY OF PARTNERSHIPS BETWEEN PARENTS AND SCHOOL
TO ENHANCE ELEMENTARY STUDENTS CURIOSITY CHARACTERISTIC

ณิชา เทียมสุวรรณ¹, ดร.รศวลีย์ อักษรวงศ์², รศ.ดร.ประวิต เอราวรรณ์³

Nicha Tamsuwan¹, Dr.Rosewalee Ugsornwong², Assoc.Prof. Dr.Prawit Erawan³

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา มีขั้นตอนการศึกษา 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระยะที่ 2 ศึกษาพฤติกรรมจากโรงเรียนประถมศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบบันทึกข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา ได้แก่ 1) การจัดตั้งทีมงานและเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการสร้างความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียน 2) การประชุมร่วมกันของที่มีปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจและระดมความคิด 3) การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม 4) การพัฒนาแผนดำเนินงาน 5) การนำแผนดำเนินการไปปฏิบัติ 6) การติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง 7) การเข้าร่วมงานกิจกรรมโรงเรียน และการร่วมกิจกรรมชุมชน 8) การประเมินผลการปฏิบัติ และ 9) การปรับปรุงพัฒนาแผนดำเนินงาน

คำสำคัญ : ความเป็นหุ้นส่วน ผู้ปกครองและโรงเรียน ใฝ่เรียนรู้ นักเรียนประถมศึกษา

¹ นักศึกษาปริญญาเอกสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² ที่ปรึกษาปริญญาโท สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ ที่ปรึกษาปริญญาโทร่วม คณบดีศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ABSTRACT

The purpose of this study aimed to study development process of partnerships between parents and school to enhance curiosity characteristic of elementary students. There were two stages of this study including first stage: literature review and second stage: multi-case study in 3 best practice schools. There were 9 key informants including school director, teacher, and parents. The instruments were interview form, observation form, and recording form. Data analysis was content analysis.

This study found 9 issues about partnerships between parents and school to enhance elementary students curiosity characteristic that including 1) team creating, 2) participated meeting of recognition and brain storming, 3) provided proper environment, 4) developed implementing planning, 5) used implementing planning, 6) communicated with parents, 7) participated in school and community activity, 8) evaluative performance, and 9) adjusted implementing planning.

Keywords : Partnerships Parents and School Curiosity Characteristic Elementary Students

บทนำ

ในสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการเมืองการปกครองที่เต็มไปด้วยความเจริญก้าวหน้าด้านข่าวสารและข้อมูลต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและตัดสินใจของผู้คนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทำให้ทุกประเทศมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอย่างรวดเร็วในปัจจุบันประเทศไทยต้องปรับตัวในด้านต่างๆ อย่างเร่งด่วนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลให้เกิดการปฏิรูปในทุกด้านของประเทศ กระแสของการปฏิรูปที่เด่นชัดที่สุดในปัจจุบันคือการปฏิรูปการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อรองรับสภาวะการแข่งขันที่เกิดขึ้นทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ จุดเน้นของการปฏิรูปการศึกษาคือมุ่งพัฒนาและส่งเสริมการศึกษาแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนฐานความรู้ (Knowledge - based society and economy) และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

การที่จะพัฒนาประเทศชาติอย่างยั่งยืนได้นั้น ต้องให้ความสำคัญกับต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรม อาทิความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชนที่เข้มแข็ง อบอุ่นเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันมีศาสนาเป็นหลักธรรมประจำใจเป็นสังคมที่มีคุณภาพสังคมแห่งภูมิปัญญาการ

เรียนรู้และสังคมแห่งความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ตามเจตนารมณ์ที่ระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552 - 2559) ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อมุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือเป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553: 1) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 4 ได้กล่าวถึงการศึกษาว่าหมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553: 1)

ในการดำเนินงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาก็คือโรงเรียน ซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาผู้เรียน และผลิตกำลังคนให้มีศักยภาพที่จะช่วยพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันด้านเศรษฐกิจการเมืองและเทคโนโลยีกับ

นานาชาติได้ อย่างไรก็ตามจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ที่สำคัญ คือ บ้านหรือครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ทำให้การศึกษาแก่บุคคล และเป็นปัจจัยสำคัญในสังคมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้เป็นแหล่งที่ช่วยปลูกฝังพฤติกรรม แบบแผนการดำเนินชีวิต และเป็นแหล่งที่บุคคลสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ทั้งที่บ้าน โรงเรียน และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ การรวมตัวของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นเครือข่ายเพื่อร่วมปฏิรูปการเรียนรู้จะช่วยขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้ได้ ประสพผลสำเร็จ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 1) สอดคล้องกับ สุมณ อมรวิวัฒน์, 2545: 180) ที่กล่าวว่าทุกส่วนในสังคมมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อแม่ ผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดโดยเริ่มจากบ้านคือพ่อแม่ ผู้ปกครองและโรงเรียนครูอาจารย์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนตลอดจนทุกคนในชาติต้องร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพของคนไทย ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองจึงเป็นบุคคลในสถาบันครอบครัวที่มีบทบาทสำคัญในการเลี้ยงดูเด็กครอบครัวเป็นจุดเริ่มการเรียนรู้ของชีวิตลูกพ่อแม่เป็นครูคนแรกและเป็นครูที่ติดตามสอนลูกไปทุกช่วงวัยและพ่อแม่ผู้ปกครองก็มีบทบาทสำคัญในการสั่งสอนฝึกฝนอบรมบ่มนิสัยให้แก่เด็กซึ่งต้องให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแต่ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนกับผู้ปกครองยังขาดความร่วมมือและความสัมพันธ์กันคือมีผู้ปกครองบางส่วนไม่ได้ให้การสนับสนุนการศึกษาแก่บุตรหลานเท่าที่ควร การเลี้ยงดูบุตรหลานยังไม่เหมาะสมและไม่ได้ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆแก่โรงเรียนที่บุตรหลานของตนที่กำลังเรียนอยู่ สาเหตุเหล่านี้เกิดจากผู้ปกครองไม่เห็นคุณค่าทางการศึกษาไม่ใส่ใจพัฒนาการของบุตรหลานและผู้ปกครองไม่มีโอกาสได้เข้าถึงโรงเรียนอย่างเต็มที่ (อภิญา เวชยชัย, 2544: 176) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 152-153) ที่ได้สรุปปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนคือ ปัญหา

ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครอง และครู การขาดการจัดสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วม การขาดการสื่อสารเชิงข้อมูลในความเคลื่อนไหวของนโยบายโรงเรียน ทำให้ผู้ปกครองไม่รับรู้ ไม่ได้เข้ามาช่วยอย่างที่ควรจะเป็น การบริหารจัดการเวลาที่ไม่เหมาะสมของพ่อแม่ผู้ปกครองอันเนื่องมาจากการกิจในการทำงานประจำ ทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมกับทางโรงเรียนได้ ปัญหาทัศนคติความคิดที่แตกต่างกันระหว่างครูกับพ่อแม่ผู้ปกครอง เพราะทั้งสองฝ่ายอาจจะมีจุดยืนและทัศนะหรือวิธีการในการปกป้องเด็กในมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดการไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน สาเหตุสำคัญประการหนึ่งอาจเนื่องมาจากผู้ปกครองมองเห็นว่าระบบการจัดการศึกษาที่ผ่านมาเน้นให้อ่านความรับผิดชอบและบทบาทในการตัดสินใจแก่ผู้ปกครอง บุคคลหรือหน่วยงานอื่นๆ ในชุมชนไม่ชัดเจนนักทำให้สถานศึกษาอยู่ในฐานะเป็นกลไกหลักในการปฏิบัติ (อภิญา เวชยชัย, 2544: 177) และจุดนี้เองอาจทำให้สถานศึกษาจำนวนมากอาจละเลยความสำคัญของผู้ปกครองหรือหน่วยงานอื่นๆ ในชุมชนและไม่เปิดโอกาสให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในระดับการกำหนดนโยบายและทิศทางการจัดการศึกษา ฉะนั้นหนทางแก้ไขปัญหาก็ควรเสริมสร้างให้ผู้ปกครองเข้าใจและเห็นคุณค่าของการศึกษาให้ผู้ปกครองเข้าใจพัฒนาการของเด็กหรือลูกหลานของตนเองและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

การปล่อยให้กระบวนการจัดการศึกษาเป็นภาระหน้าที่หลักของสถานศึกษาเพียงฝ่ายเดียวย่อมทำให้ผลการจัดการศึกษาไม่สมบูรณ์ครบถ้วนตามเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน เพราะในสภาพความเป็นจริงแล้วสถานศึกษาเองนั้นไม่สามารถที่จะเข้าไปกำหนดหรือควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนได้ทั้งหมด ยังมีบุคคลและสถาบันอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของนักเรียนรวมทั้งจากสถาบันครอบครัว ชุมชนของนักเรียน Bronfenbrenner (1979, 1986, 1993 อ้างถึงใน Grant and

Ray, 2010: 34-36) ได้นำเสนอทฤษฎีระบบนิเวศ (Ecological System Theory) โดยเสนอโมเดลเกี่ยวกับระบบของสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนจากระบบที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียนมากที่สุด สิ่งแวดล้อมที่นักเรียนมีความคุ้นเคยใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์มากที่สุดไม่ว่าจะเป็นบุคคลและสภาพแวดล้อมในครอบครัว โรงเรียนหรือชุมชนย่อมจะเป็นสิ่งที่มีบทบาทหรืออิทธิพลต่อพฤติกรรมหรือการเรียนรู้ของเด็กมากที่สุดด้วยเช่นกัน ผู้เรียนครอบครัวและชุมชนจึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันโดยเด็ดขาดได้แต่ละส่วนจำเป็นต้องมีการปฏิสัมพันธ์กันและส่งผลไปถึงส่วนอื่นๆอยู่ตลอดเวลา

จากสภาพปัญหาของการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาผู้เรียนที่ผ่านมาและความสำคัญของสถาบันทางสังคมต่างๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งสถาบันครอบครัวและหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนดังกล่าวทำให้สถานศึกษาต่างๆ จำเป็นต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับบทบาทของสถาบันครอบครัวและชุมชนในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาผู้เรียนมากขึ้น (Sanders, 1998: 38-49) เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนเป็นไปเพื่อการสนองความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ทำให้เกิดความเป็นหุ้นส่วน (partnership) ของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาผู้เรียนเป็นแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการศึกษาที่กำลังได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางและแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าจะช่วยทำให้การพัฒนาผู้เรียนบรรลุผลตามความมุ่งหมายได้ (Epstein and Sanders, 1998: 392-394) ทั้งนี้เพราะมีหลักการที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้ปกครองและชุมชนในการเข้ามามีบทบาทร่วมในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติอย่างยิ่ง

ผู้ปกครองและโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อ

พัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาค้นคว้า การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ซึ่งคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งคือใฝ่เรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 4 - 7) สอดคล้องกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ที่มุ่งให้คนสนใจการอ่าน ใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นนิสัยต่อเนื่องตลอดชีวิต (วิทยากร เชียงกูล, 2545: 6) คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้เป็นการมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความตั้งใจใฝ่เรียน เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่างๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม มีบันทึกความรู้ วิเคราะห์ข้อมูลจากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีต่างๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 29) ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) ที่ได้กล่าวว่าภายในปี 2561 ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาการเรียนรู้ของคนไทยจะต้องสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554: 12)

คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้จึงมีความสำคัญและสมควรอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้เกิดกับผู้เรียน ซึ่งจากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อการเกิดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การอบรมเลี้ยงดู เนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดวัยเด็ก ซึ่งผลการเลี้ยงดูและประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้รับในระยะต้นของชีวิต จะมี

อิทธิพลอย่างมากต่อการวางรากฐานชีวิตของเด็กต่อไป ดังนั้นหากพ่อแม่ส่งเสริมและสร้างให้เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ก็จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดลักษณะนิสัยใฝ่เรียนรู้ได้ (อุไรวรรณ คະนิงสุเกษม และคณะ, 2540: 18) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด อิศระวัฒน์ (2542: 23) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะ ใฝ่เรียนรู้ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและการจัดระบบการเรียนการสอนในโรงเรียน

ด้วยเหตุผลเกี่ยวกับประโยชน์และความสำคัญของการทำให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับหลักการจัดศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวข้างต้นประกอบกับสภาพปัญหาในการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่ให้

ความสำคัญกับบทบาทของสถานศึกษาในการดำเนินการเป็นอย่างมากทำให้ผู้ปกครองและชุมชนถูกลดบทบาทในการตัดสินใจและมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาต่อกระบวนการพัฒนาผู้เรียนหลายประการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำเอาแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียนที่มีผู้ทำการศึกษาและพัฒนาอย่างต่อเนื่องในหลายๆ ประเทศมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษากระบวนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ประถมศึกษา ผลจากการวิจัยในครั้งนี้จะได้แนวทางในการสร้างความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียนในระดับนโยบายการจัดการศึกษาต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กระบวนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

- 1) จัดตั้งทีมงานและเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการสร้างความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้
- 2) ประชุมร่วมกันของทีมปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจและระดมความคิด
- 3) จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม
- 4) พัฒนาแผนดำเนินงาน
- 5) นำแผนดำเนินการไปปฏิบัติ
- 6) ติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง
- 7) การเข้าร่วมงานกิจกรรมโรงเรียน และการร่วมกิจกรรมชุมชน
- 8) ประเมินผลการปฏิบัติ
- 9) ปรับปรุงพัฒนาแผนดำเนินงาน

คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน
ประถมศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาความเป็น
หุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนในการเสริมสร้าง
คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา
กระบวนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและ
โรงเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน
ประถมศึกษา มีขั้นตอนการศึกษา 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1
ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระยะที่ 2 ศึกษาพหุ
กรณีจากโรงเรียนประถมศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (best
practice) จำนวน 3 โรงเรียน

ประเภทของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาด้านระเบียบวิธี
วิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา (Multi Case Study)
โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และการวิเคราะห์
เอกสาร เป็นเครื่องมือการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์
ในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองกับโรงเรียนใน
การพัฒนาผู้เรียน จำนวน 9 ท่าน ประกอบด้วยผู้บริหาร
สถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการพัฒนาความเป็น
หุ้นส่วนของผู้ปกครองประสบผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับ
จำนวน 3 คน ครูที่ร่วมพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของ
ผู้ปกครองกับโรงเรียนในโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ
จำนวน 3 คน และผู้ปกครองที่ร่วมพัฒนาความเป็น
หุ้นส่วนของผู้ปกครองกับโรงเรียนในโรงเรียนที่ประสบ
ผลสำเร็จ จำนวน 3 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง
(Purposive Sampling) จากโรงเรียนประถมศึกษาที่มี
ความดีเด่น (best practice) เกี่ยวกับการพัฒนาความ
เป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนในการเสริมสร้าง
คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา จำนวน
3 โรงเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

กระบวนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของ
ผู้ปกครองและโรงเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่
เรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแบบสัมภาษณ์
ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วน
ของผู้ปกครองและโรงเรียนโดยสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูและ
ผู้ปกครองนักเรียน
2. แบบสังเกต เป็นแบบใช้สังเกตข้อมูล
สารสนเทศการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิผลใน
สถานศึกษา องค์ประกอบและกระบวนการพัฒนาความเป็น
หุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนในสถานศึกษาที่คัดเลือก
3. การวิเคราะห์เอกสาร เอกสารที่ใช้ใน
การศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ รายงานการประชุมคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน รายงานการประชุมผู้ปกครอง รายงาน
การประชุมครู แผนปฏิบัติการราชการประจำปี รายงานผลการ
ดำเนินงานประจำปี (SAR) รายงานผลการประเมินคุณภาพ
ภายนอก รอบสาม เอกสารการบริหารงานวิชาการ
เอกสารแนะนำโรงเรียน และโครงการสำคัญๆ ของ
โรงเรียน นอกจากนี้ยังมีเอกสารเกี่ยวกับระเบียบ คำสั่ง
ข้อบังคับและประกาศต่างๆ ของโรงเรียน
4. เทปบันทึกเสียง และกล้องบันทึกภาพ

การดำเนินการวิจัยกระบวนการพัฒนาความ
เป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนในการเสริมสร้าง
คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา
แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีที่
เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครอง
และกระบวนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครอง
และโรงเรียนตามแนวคิดของ Bryan and Henry (2012:
408), Davies (2000: 32-34), Deslandes et al. (1999:
495-506), Shepard et al. (1999: 33-37), Epstein
(1995: 701-712), Sanders (1998: 38-49) และงานวิจัยที่

เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน

ระยะที่ 2 ศึกษาพฤติกรรมจากโรงเรียนประถมศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (best practice) ใช้การเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยการเลือกสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (best practice) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน จำนวน 3 โรงเรียน โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

1. เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนระดับประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เป็นโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับในการจัดการศึกษาในด้านความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน

การศึกษา Best Practices โดยการสังเกตการสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์เอกสาร เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียน จากผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียนที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนกรณีศึกษา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้หลายวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การสังเกต เป็นการสังเกตอย่างมีโครงสร้าง (Structured Observation) โดยใช้กรอบของการสังเกตของ Lofland (1971) (อ้างใน ทวีศักดิ์ นพเกสร. 2551: 82 - 83) ดังนี้

- 1.1 องค์ประกอบสิ่งแวดล้อม (Setting) การสังเกตฉากหรือสภาพแวดล้อมและตัวบุคคล ประกอบด้วยสถานที่สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน สถานการณ์ในการทำงานร่วมกันของโรงเรียนและผู้ปกครอง

- 1.2 การกระทำของแต่ละบุคคล (Acts) คือ พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน กระทำแสดงออก ว่าทำอะไร ในความเป็น

หุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

- 1.3 กิจกรรม (Activities) คือ พฤติกรรมกิจกรรมการทำงานที่ ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองได้ร่วมกันเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

- 1.4 ความสัมพันธ์ (Relationship) คือ การสังเกตถึงความสัมพันธ์ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองในการทำกิจกรรมร่วมกัน

- 1.5 การมีส่วนร่วม (Participation) ข้อมูลการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ได้ร่วมกันในด้านการร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

- 1.6 ความหมาย (Meaning) หมายถึง การให้ความสำคัญหรือการรับรู้เหตุการณ์ การมองตนเอง ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง อยู่ในเหตุการณ์ ที่แสดงออกมาเป็นคำพูด การกระทำ ในการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นหุ้นส่วนในเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In - depth Interview) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ โดยจัดสถานการณ์บรรยากาศให้เป็นกันเอง ไม่เคร่งเครียด และเตรียมแนวคำถามกว้างๆ ไว้ล่วงหน้าเพื่อสามารถที่จะสัมภาษณ์เจาะลึกข้อมูลที่เป็นประเด็นสำคัญในการศึกษาดังต่อไปนี้

- 2.1 สภาพปัจจุบันของความเป็นหุ้น ส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

- 2.2 กระบวนการ กิจกรรมการมีส่วนร่วมเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

- 2.3 ผลที่เกิดขึ้น หรือความสำเร็จของการมีส่วนร่วมเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

- 2.4 ความรู้สึก ทศนคติที่มีต่อการมีส่วนร่วมเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

2.5 ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน

2.6 ความคิดเห็นอื่น ๆ ต่อการมีส่วนร่วมเป็น
 หนึ่งส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนในการเสริมสร้างคุณ
 ลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

3. การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษเอกสาร
 ของโรงเรียน เช่น แผนปฏิบัติการประจำปี เอกสาร
 สารสนเทศ คำสั่งมอบหมายงานประจำปี สมุดบันทึกการ
 ประชุมครู สมุดบันทึกการประชุมคณะกรรมการ
 สถานศึกษา สมุดบันทึกการประชุมผู้ปกครอง เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการการสัมภาษณ์ การสังเกต
 และการวิเคราะห์เอกสาร มาทำการตรวจสอบข้อมูลแบบ
 สามเส้า (Triangulation) ด้านวิธีรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์

ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการ
 หาข้อสรุปและความสอดคล้องของข้อมูลเพื่อนำมาเป็นร่าง
 กระบวนการพัฒนาความเป็นหนึ่งส่วนของผู้ปกครองและ
 โรงเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของ
 นักเรียนประถมศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยกระบวนการพัฒนาความเป็นหนึ่งส่วน
 ของผู้ปกครองและโรงเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่
 เรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา นำเสนอข้อมูล ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 เกี่ยวกับขั้นตอน/กระบวนการในการทำให้เกิดความเป็น
 หนึ่งส่วนในการพัฒนาผู้เรียนได้สรุปเป็นภาพรวมของแนวคิด
 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์เปรียบเทียบแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการทำให้เกิดความเป็นหนึ่งส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนเพื่อ
 พัฒนาผู้เรียน

ชั้น	Epstein (1995)	Sanders (1998)	Deslandes (1999)	Shepard (1999)	Davies (2000)	Bryan and Henry (2012)
1	1. ตั้งทีมงาน 2. ระดมทุน	1. ตั้งทีมงาน				1. เตรียมหุ้นส่วน
2	3. ระบุ/กำหนด จุดเริ่มต้น				1. เตรียมความพร้อม 2. ปรับปรุงสภาพ โรงเรียน 3. เข้าหาชุมชน	2. ประเมินความต้องการ จำเป็น 3. เชิญร่วมกันทำงาน
3	4. พัฒนาแผน	2. วางแผน			4. กำหนด แนวทาง	4. สร้างวิสัยทัศน์ และ วางแผนร่วมกัน
4	5. ดำเนินการ ตามแผน	3. นำแผนไป ปฏิบัติ	1. เสริมทักษะ ผู้ปกครอง 2. สร้างความเชื่อมั่น 3. เข้าร่วมกิจกรรม 4. กำหนดกิจกรรม 5. กำหนดนโยบาย	1. ติดต่อ สื่อสาร 2. พัฒนาทักษะ 3. เข้าถึงชุมชน 4. มีส่วนร่วม ระดับนโยบาย	5. มอบภารกิจการ เป็นผู้นำให้ ผู้ปกครอง	5. ปฏิบัติการตามแผน
5		4. ประเมิน				6. ประเมินและชื่นชม ความก้าวหน้า
6	6. สร้างเครือข่าย	5. ปรับปรุง				7. อารงความเป็นหุ้นส่วน

จากตารางที่ 1 การสังเคราะห์เปรียบเทียบแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการทำให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยแบ่งขั้นตอนหรือกระบวนการในการทำให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียนเป็น 6 ขั้นตอนได้แก่

1. การจัดตั้งทีมงาน/เตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการสร้างความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียน
2. การระบุ/กำหนดจุดเริ่มต้นเป็นการประชุมร่วมกันของทีมีปฏิบัติการเพื่อช่วยกันระดมความคิดเกี่ยวกับจุดอ่อนและจุดแข็งของชุมชนและสถานศึกษา
3. การพัฒนาแผนดำเนินงานเป็นการระดมความคิดและหาข้อสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมการทำให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียน
4. การนำแผนดำเนินงานไปปฏิบัติโดยแต่ละฝ่ายดำเนินการตามแผนและระยะเวลาที่กำหนดไว้โดยมีหัวหน้าฝ่ายนั้น ๆ เป็นแกนนำในการปฏิบัติ
5. การประเมินผลการปฏิบัติซึ่งแบ่งออกเป็นสองลักษณะคือการประเมินเป็นระยะๆ ระหว่างกระบวนการปฏิบัติเพื่อให้ทราบความก้าวหน้ารวมถึงสะท้อนผลการปฏิบัติ
6. การปรับปรุงพัฒนาแผนดำเนินงาน

ระยะที่ 2 ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา จากการศึกษา Best Practices จำนวน 3 โรงเรียน โดยการสังเกตการสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์เอกสาร มีดังนี้

1. การเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารต้องแสวงหาการมีส่วนร่วมจาก ครูและบุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อมาร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามและประเมินผล
2. การสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง โดยการจัดประชุมชี้แจงนโยบาย กิจกรรม ของโรงเรียนให้ผู้ปกครองให้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการร่วมเป็นหุ้นส่วนพัฒนาการสร้างเสริมนิสัยใฝ่เรียนรู้แก่ผู้เรียน

3. การส่งเสริมการเรียนรู้ของครู และผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมสร้างเสริมนิสัยใฝ่เรียนรู้แก่ผู้เรียน โดยการอบรม ศึกษาดูงาน

4. การติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง เช่น การเยี่ยมบ้าน
5. การเข้าร่วมงานกิจกรรมโรงเรียน การร่วมกิจกรรมชุมชน
6. การเปิดเวทีวิชาการจัดนิทรรศการ ผลงานนักเรียนภาคเรียนละ 2 ครั้ง เพื่อให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมติดตามพัฒนาการและร่วมเรียนรู้เรียนรู้ของลูกหลาน
7. การสร้างบรรยากาศ ผู้บริหาร และครูสร้างบรรยากาศแห่งความอบอุ่น และเป็นมิตรแก่ผู้เรียนและผู้ปกครอง
8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้ปกครองชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสอน
9. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้เป็นปัญหาเป็นหลัก (Problem-based Learning) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning : PBL)
10. การจัดกิจกรรมจิตศึกษา เพื่อพัฒนาอารมณ์นักเรียน และช่วยให้นักเรียนมีสมาธิพร้อมที่จะเรียน
11. การจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
12. การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม โดยจัดห้องเรียน และสนามเด็กเล่น BBL เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน
13. การมีส่วนร่วมสนับสนุนปัจจัย สิ่งของ เพื่อพัฒนาผู้เรียน

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ ของนักเรียนประถมศึกษา จากการศึกษาเอกสารและศึกษาพฤติกรรมจากโรงเรียน

ประณตศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (best practice) จำนวน 3 โรงเรียน สรุปกระบวนการ ได้ดังนี้

1. จัดตั้งทีมงานและเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการสร้างความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้
2. ประชุมร่วมกันของทีมปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจ ช่วยกันระดมความคิดเกี่ยวกับจุดอ่อนและจุดแข็งของชุมชนและสถานศึกษา
3. จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสมการปรับปรุงสภาพและบรรยากาศของโรงเรียนให้มีความเป็นกันเองสำหรับผู้ปกครอง
4. พัฒนาแผนดำเนินงานเป็นการระดมความคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการทำให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียน
5. นำแผนดำเนินการไปปฏิบัติโดยแต่ละฝ่ายดำเนินการตามแผนและระยะเวลาที่กำหนดไว้โดยมีหัวหน้าฝ่ายนั้น ๆ เป็นแกนนำในการปฏิบัติ
6. ติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียน
7. เข้าร่วมงานกิจกรรมโรงเรียน การร่วมกิจกรรมชุมชน
8. ประเมินผลการปฏิบัติซึ่งแบ่งออกเป็นสองลักษณะคือการประเมินเป็นระยะๆ ระหว่างกระบวนการปฏิบัติเพื่อให้ทราบความก้าวหน้ารวมถึงสะท้อนผลการปฏิบัติ
9. ปรับปรุงพัฒนาแผนดำเนินงาน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาระบบการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา จากการศึกษาเอกสารและศึกษาพหุกรณีจากโรงเรียนประถมศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (best practice) จำนวน 3 โรงเรียน พบว่า กระบวนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 9 ขั้นตอน คือ

- 1) การจัดตั้งทีมงานและเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการสร้างความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียน 2) การประชุมร่วมกันของทีมปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจและระดมความคิด 3)การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม 4) การพัฒนาแผนดำเนินงาน 5) การนำแผนดำเนินการไปปฏิบัติ 6) การติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง 7) การเข้าร่วมงานกิจกรรมโรงเรียน และการร่วมกิจกรรมชุมชน 8) การประเมินผลการปฏิบัติ และ 9) การปรับปรุงพัฒนาแผนดำเนินงาน สอดคล้องกับรายงานวิจัยของ Mutch and Collins (2012:167-187) ได้ทำการวิจัยเรื่องพันธมิตรในการเรียนรู้: พันธะสัญญาาระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ครอบครัวและชุมชนในประเทศนิวซีแลนด์ สำนักวิเคราะห์การศึกษา (The Education Review Office: ERO) ได้ดำเนินการประเมินภายนอกโรงเรียนนิวซีแลนด์จำนวนกว่า 200 โรงเรียนเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง ครอบครัวของนักเรียน และชุมชน ผลการวิจัยพบว่า มี 6 ปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลกระทบต่อสร้างเสริม และความเข้มแข็งของการมีส่วนร่วม ได้แก่ ความเป็นผู้นำของโรงเรียน (school leadership), ความสัมพันธ์ของโรงเรียน ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน (school-parent/family/community relationships), วัฒนธรรมของโรงเรียน (school culture), ความเป็นหุ้นส่วนในการเรียนรู้ (learning partnerships), เครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง (strengthened community networks), และประสิทธิภาพของการสื่อสาร (effective communication) ผลการประเมินดังกล่าวนอกจากจะเกิดประโยชน์กับนักเรียนแล้ว ยังเป็นประโยชน์กับผู้ปกครอง และชุมชน ในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนให้ดีขึ้น ดังนี้

- ทำให้ผู้ปกครองได้รับทราบเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็ก และทราบเกี่ยวกับหลักสูตร, การประเมินผลและโปรแกรมการเรียนการสอน
- ผู้ปกครองได้ร่วมคาดหวังถึงการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ที่จะเกิดกับนักเรียน

- การสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งกับเด็ก
ของพวกเขาและการเปลี่ยนแปลงการสนทนาของพวกเขา
เกี่ยวกับการเรียนรู้ที่บ้าน

- ผู้ปกครองได้ร่วมมีความสุขและแสดงความ
ยินดีกับความสามารถและทักษะของเด็ก

- ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่าพวกเขากำลัง
ทำผลงานที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้ของเด็กและโรงเรียน

- ผู้ปกครองมีความมั่นใจมากขึ้นในการ
เข้ามาในโรงเรียน และใกล้ชิดกับครู

- ผู้ปกครองมีโอกาสดูแลตอบสนองความ
ต้องการผู้ปกครองอื่นๆ และการพูดคุยร่วมกันใน
สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและไว้วางใจ

- ได้รับการสนับสนุนในบทบาทของพวกเขา
เขาในฐานะพ่อแม่, ครอบครัว และชุมชน

- ผู้ปกครองเกิดมีความรู้สึกภาคภูมิใจใน
ความสำเร็จของนักเรียน

หากความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับผู้ปกครอง
ครอบครัว และชุมชนเป็นในทางที่ดีก็จะมีแนวโน้มใน
ทางบวกที่จะเกิดการเรียนรู้ในระดับสูง ผู้ปกครองจะให้
การสนับสนุนที่ดีเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งกิจกรรมนอกเป็นห้องเรียน ซึ่งการสร้างความเป็น
หุ้นส่วนที่เข้มแข็งนั้น ผู้ปกครองได้เสนอแนะให้โรงเรียน
เริ่มต้นโดยดำเนินการดังนี้

- การปรับปรุงการให้สารสนเทศ และข้อมูล
ย้อนกลับที่ตรงเวลาและมีความสม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ข้อมูลที่มีสัมพันธ์กับความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของเด็ก

- ให้โอกาสมากขึ้นสำหรับการมีส่วนร่วม
และการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง (participation and involvement)

- สนับสนุนและส่งเสริมวัฒนธรรมของ
นักเรียนที่ผ่านการเต้นรำ, เพลง, กีฬาและโปรแกรมภาษา
และกิจกรรม

- การให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการที่จะเข้ามา
มีส่วนเกี่ยวข้อง (involved) ในโรงเรียน

- ให้เวลาเพียงพอสำหรับการสนทนา หรือ
การประชุม

- การรายงานความก้าวหน้าของเด็กโดยใช้
ภาษาที่สามารถเข้าใจได้ง่าย

- การเปิดและรับฟังมุมมองของผู้ปกครอง

- การหาแนวทางที่ผู้ปกครอง ครอบครัว และ
ชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเด็ก ๆ
ของพวกเขา และผู้ปกครองคนอื่น ๆ

- การมีความคาดหวังสูงสำหรับเด็กทุกคน
และสอดคล้องกับ Epstein (1995: 701-712) กล่าวถึง
กระบวนการทำให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองใน
การพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ระยะการเริ่มต้นจนถึงขั้นการเกิด
ความเป็นหุ้นส่วนกับชุมชน 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่หนึ่ง การ
ริเริ่มจัดตั้งทีมปฏิบัติการ (action team or action arm)
เพื่อส่งเสริมกิจกรรมความเป็นหุ้นส่วน ขั้นที่สองการระดม
เงินทุนและแหล่งสนับสนุนอื่นๆ ขั้นที่สามการระบุ
จุดเริ่มต้น กิจกรรมความเป็นหุ้นส่วน ขั้นที่สี่ การพัฒนา
แผนการดำเนินการระยะยาว ขั้นที่ห้า การปฏิบัติงานตาม
แผนและขั้นที่หกการเพิ่มความเข้มแข็งโดยขยาย
เครือข่ายความเป็นหุ้นส่วน

จากผลการดำเนินการวิจัย กล่าวได้ว่า
กระบวนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและ
โรงเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน
ประถมศึกษา โรงเรียนและผู้ปกครองร่วมกันรับผิดชอบ
ส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย
ด้วยการร่วมกันทำงานในทุกขั้นตอนด้วยความเสมอภาค
มีการติดต่อสื่อสาร การเสริมพลังและการแลกเปลี่ยนข้อมูล
ข่าวสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง การเชื่อมโยงการเรียนรู้ที่
บ้าน และที่โรงเรียน ระลึกถึงผู้เรียนเสมอ ซึ่งจะเป็นกุญแจ
สำคัญของความสำเร็จในการสร้างความเป็นหุ้นส่วน โดยมี
เป้าหมาย คือพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ค้นพบ
แนวคิดสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาความเป็น
หุ้นส่วนของผู้ปกครองและโรงเรียนในการเสริมสร้าง
คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา ว่าต้อง

อาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกคนและทุกฝ่ายในสถานศึกษาตลอดทั้งครูและผู้บริหาร ควรมีบทบาทดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องแสดงภาวะผู้นำ โดยการให้ความสำคัญและอำนวยความสะดวก สนับสนุน ส่งเสริม ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักให้ครูและผู้บริหาร เห็นความสำคัญของการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ตลอดจนจัดกิจกรรมทางสังคมสำหรับครูและผู้บริหารได้ปฏิบัติร่วมกัน นิเทศติดตาม สนับสนุนส่งเสริมและให้กำลังใจแก่คณะครู และผู้บริหาร เป็นต้น

2. คณะครู ต้องมีลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน การศึกษาหาความรู้ รวมทั้งเห็นความสำคัญของการสร้างกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองติดต่อสื่อสาร ให้ความร่วมมือและปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถจัดการเรียนการสอนโดยปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกเล่าหรือถ่ายทอดความรู้ เป็นผู้คอยอำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ ดูแล และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หาคำตอบ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง คำนึงถึงการเรียนรู้ด้วยความสุข สนุกสนาน และเห็นคุณค่าของความเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้

3. ผู้ปกครองต้องเข้ามามีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งอย่างจริงจัง เพื่อเสริมสร้างเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ให้เกิดทั้งที่โรงเรียนและบ้าน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองกับโรงเรียนในโรงเรียนที่มีบริบทแตกต่างกัน เช่น โรงเรียนในเมืองกับโรงเรียนในชนบท โรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ เป็นต้น

2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองกับโรงเรียน

3. ศึกษาและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ปกครองให้มีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองกับโรงเรียน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2542). **ทำอย่างไรลูกจึงใฝ่รู้ใฝ่เรียน**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.,
- ทวีศักดิ์ นพเกษตร.(2551). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. นครราชสีมา:โรงพิมพ์โชคเจริญมาเกตตั้ง จำกัด (CJM).
- วิทยากร เชียงกูล. (2545).“ปรัชญาชนที่ไม่ชอบอ่านหนังสือไม่มีทางจะไปสู้ใครเขาได้,” **มติชน**. 25, 9055 (ธันวาคม): 6.
- สุมน อมรวิวัฒน์.(2545).“ **รายงานผลการดำเนินงานโครงการนำร่องระดับชาติ เรื่อง การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนนำร่อง: รูปแบบที่คัดสรร**”. กรุงเทพฯ : เอส ดี เค เปเปอร์ แอนด์ ฟอรัม.
- สมคิด อิศระวัฒน์.(2542).“ **ลักษณะการอบรมและเลี้ยงดูของคนไทยซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง**”. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **โรงเรียนมาตรฐานสากล: คู่มือการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2544). **คู่มือการดำเนินงานเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: ศูนย์เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ สกศ.,
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561)**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2554.
- อภิญา เวชชัย.(2544).“ **รายงานการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษา**”. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- อุไรวรรณ คະนิงสุขเกษม และคณะ.(2540). **ประมวลสถานการณ์ด้านสุขภาพอนามัยของหญิงบริการทางเพศ กรมสุขภาพจิต**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Bryan, J. and Henry, L. (2012). A Model for Building School–Family–Community Partnerships,” *Journal of Counseling & Development*. 90(October): 408-420.
- Davies, D. (2000). “How to build partnerships that work,” *Principal (Reston, Va)*. 80, 1 : 32-34.
- Deslandes, R., Royer, E., and Potvin, P. (1999). “Pattern of home and school partnership for general and special education students at the secondary level,” *Exceptional Children*. 65, 4 : 495-506.
- Epstein, J.L. (1995). “School/family/community partnerships: Caring : for the children we share,” *Phi Delta Kappan*. 76(9), 701-712.
- Epstein, J. L., and Sanders, M. G. (1998): “What we learn from international studies of school family-community partnerships,” *Childhood Education* 74, 6 : 392-394.
- Grant, K. B. and Ray, J. A. (2010). **Home, School, and Community Collaboration: Culturally Responsive Family Involvement**. Thousand Oaks: SAGE.
- Mutch, C. and Collins, S. (2012). “Partners in Learning: Schools’ Engagement With Parents, Families, and Communities in New Zealand,” *School Community Journal*. 22 (1), : 167-187.
- Sanders, M. G. (1998). “School/family/community partnerships: An action team approach,”*High School Magazine*. 5 (January-February): 38-49.